

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/193/2021
Identifikačné číslo spisu: 1118212594
Dátum vydania rozhodnutia: 25.05.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Erika Šobichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1118212594.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eriky Šobichovej a sudcov JUDr. Martina Vladíka a Mgr. Petra Melichera, v spore žalobcov: 1) G. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom W. XXXX/X, W., 2) G.. Y. W., rod. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom ul. F. XXXX/X, W., oboch právne zastúpených: JUDr. Milanom Kyselom, advokátom so sídlom Tríbečská 2136/4, Topoľčany, proti žalovanému: Slovenská republika - LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, IČO: 36 038 351, so sídlom Námestie SNP 8, Banská Bystrica, právne zastúpenému: Advokátska kancelária JAKUBČO, spol. s r. o., so sídlom Horné záhrady 2, 974 01 Banská Bystrica, IČO: 50 570 897, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva a iné, vedenom na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 5 C 15/2019, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 25 Co 112/2020-290 zo dňa 24. februára 2021, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcovia 1) a 2) majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Topoľčany (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 22. júla 2020 pod č. k. 5 C 15/2019-240 určil, že spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 2095/14880 na nehnuteľnostiach, a to: pozemok parcelné číslo 1911, parcela registra „C“ evidovaná na katastrálnej mape, druh pozemku lesné pozemky o výmere 239 634 m², pozemok parcelné číslo 1922/1, parcela registra „C“ evidovaná na katastrálnej mape, druh pozemku lesné pozemky o výmere 216 148 m², pozemok parcela č. 1922/3, parcela registra evidovaná na katastrálnej mape, druh pozemku lesné pozemky o výmere 1914 m², v súčasnosti zapísaných na liste vlastníctva číslo XXX pre katastrálne územie S., vedenom Okresným úradom Topoľčany, katastrálnym odborom, patrí do dedičstva po poručníkovi nebohom C. M., rodenom M., narodenom dňa XX.XX.XXXX v O., zomrelom dňa XX.XX.XXXX, naposledy bytom W. X, XXX XX W.. Žalobu v časti o určenie, že žalovaný nie je vlastníkom spoluvlastníckeho podielu na uvedených nehnuteľnostiach, zamietol. Žalobcom v prvom a v druhom rade priznal nárok na náhradu trov konania o žalobe o určenie, že spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach patrí do dedičstva v rozsahu 100 %. Ďalej určil, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov konania o žalobe o

určenie, že žalovaný nie je vlastníkom spoluvlastníckeho podielu na uvedených nehnuteľnostiach.

1.1. Za preukázaný mal skutkový stav, z ktorého zistil, že žalobcovia v prvom a v druhom rade sú právnymi nástupcami (vnukmi) po poručiteľovi C. M., nar. XX.XX.XXXX, zomrelom dňa XX.XX.XXXX. Poručiteľ bol v čase svojej smrti podielovým spoluvlastníkom nehnuteľnosti Pozemkového spoločenstva urbarialistov obce O., zapísaných v pozemkovo-knižnej vložke č. X, XXX v podiele 2/4, 1/4 a 1/4, č. 373 v podiele 1/3. V pozemkovoknižnej vložke č. X sú evidované nehnuteľnosti a to: Spoločný les bývalých urbarialistov a želiarov v S. pod por. č. X, parcela č. 1911 - Les v hone „Lessiny“, o výmere 41 jutra, 1027 siah, por. č. X. parc. č. 1917 - Cesta v hone „Lessiny“ 54 siah, por. č. X, parc. č. 1922/1 - Les v hone „Lessiny“ o výmere 38 jutár. 432 siah. Spoločné užívanie majetkového telesa upravujú pravidlá vytvorené v zmysle zák. č. XIX z roku 1898. V pozemkovoknižnej vložke číslo XXX katastrálne územie S., je uvedený: v časti A. Majetková podstata - majetok urbarialistov podiel 14800 (480/14880) zo spoločného lesa, prevedeného sem z vložky č. X na liste A, B vlastníctvo poradové číslo X - M. C. (C. M.) maloletý v podiele 1/3 na základe faktického vlastníctva dňa 22.11.1908. V pozemkovoknižnej vložke číslo XXX katastrálne územie S. je zapísaná: v časti A. Majetková podstata - majetok urbarialistov - podiel 14800 (41935/14880) zo spoločného lesa, zavedeného do vložky č. X listu A, B) vlastníctvo - poradové číslo X. C. M. (C. M.) v podiele 2/4, titulom dedenia, poradové číslo X. na základe kúpnopredajnej zmluvy zo dňa 25.12.1912- M. C. (C. M.) v podiele 1/4, pod poradovým číslom X. na základe kúpnopredajnej zmluvy zo dňa 13.03.1913 M. C. (C. M.) v podiele 1/4.

2. Z identifikácie parciel vyplynulo, že parcela číslo 1911 hora o výmere 23,9649 ha, parcela číslo 1917 cesta o výmere 194 m² a parcela číslo 1922/1 hora o výmere 22,0244 ha, číslo listiny 336 z pozemkovoknižnej vložky číslo X v podiele 1935/14880 a číslo XXX v podiele 480/14880 sú zapísané na liste vlastníctva číslo XXX ako parcela číslo 1911 lesná pôda, parcela číslo 1912 lesná pôda, parcela číslo 1926/7 lesná pôda časť, na liste vlastníctva číslo XXXX, parcela číslo 1922/1 lesná pôda celá, parcela číslo 1922/3 lesná pôda na liste vlastníctva číslo XXX.

2.1. Hospodárskou zmluvou č. P-2661/1988-153 zo dňa 28.09.1988 uzatvorenou medzi Okresným národným výborom Topoľčany a Západoslovenskými štátnymi lesmi (IČO: 156647) vyplýva, že Západoslovenské štátne lesy ako preberajúca organizácia nadobudli do svojej správy (nie do vlastníctva) nehnuteľnosti v katastrálnom území S. o celkovej výmere 398,3086 ha. Medzi uvedenými nehnuteľnosťami sú aj pozemky parcela číslo 1911 les o výmere 23,9634 ha a parcela číslo 1922/1 les o výmere 22,0230 ha. Z výpisu z listu vlastníctva číslo XXX pre katastrálne územie S. vyplýva, že ako vlastníkom nehnuteľností tam uvedených nehnuteľností, okrem iných aj parcely číslo 1911 o výmere 239 634 m² lesné pozemky, parcely číslo 1922/1 o výmere 216 148 m² lesné pozemky a parcely číslo 1922/3 lesné pozemky o výmere 1 914 m² je zapísaný žalovaný, právnym titulom nadobudnutia vlastníckeho práva je Hospodárska zmluva HZ-P-2661/88-153-62/88.

2.2. Po právnej stránke napadnutý rozsudok odôvodnil ustanoveniami § 2 ods. 1, § 123, § 132 ods. 1, § 137 písm. c/, § 460, § 473 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka (zákon číslo 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov), § 1 písm. a/, písm. b/, § 4 ods. 1, § 9 ods. 1, § 12 zákona číslo 2/1958 Sb.n.SNR o úprave pomerov a obhospodarovaní spoločne užívaných lesov bývalých urbarialistov, komposesorátov a podobných útvarov (ďalej len „zákon číslo 2/1958 Sb.). Dospel k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcov v prvom a v druhom rade na požadovanom určení, nakoľko takýto výrok je nevyhnutný na prejednanie predmetných nehnuteľností v rámci dedičského konania po poručiteľovi a na dosiahnutie zápisu zmeny vlastníckeho práva na týchto nehnuteľnostiach na liste vlastníctva číslo XXX pre katastrálne územie S.. Žalobcovia sú právnymi nástupcami po poručiteľovi C. M., zomrelom dňa XX.XX.XXXX, ktorý bol členom pozemkového spoločenstva urbarialistov obce O. a podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností pôvodne zapísaných v pozemkovoknižnej vložke číslo X, číslo XXX, číslo XXX. Konštatoval, že v danej veci nebol preukázaný žiadny právny dôvod, ani právny titul, na základe ktorého by malo dôjsť k prevodu či prechodu vlastníckeho práva k predmetným parcelám na žalovaného, ani ich odňatie pôvodným vlastníkom, ku ktorému by mohlo dôjsť iba postupom podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. SNR. Za nedôvodnú súd prvej inštancie považoval námietku žalovaného, že žalobcovia sa mali, resp. mohli svojho nároku domáhať výlučne postupom podľa zákona číslo 503/2003

Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“), nakoľko vykonaným dokazovaním nebolo preukázané naplnenie predpokladov pre tento postup v zmysle § 3 ods. 1 uvedeného zákona. Žiadna takáto skutočnosť nevyplýva ani z pôvodných zápisov v pozemkovoknižných vložkách a ani z aktuálneho listu vlastníctva číslo XXX pre katastrálne územie S., v ktorom sa ako titul nadobudnutia uvádza iba predmetná Hospodárska zmluva č. P-2261/1988. Zároveň aj v pozemkovoknižnej evidencii bolo podľa zák. č. 2/1958 Sb. zaznamenané a zapísané iba obhospodarovanie týchto pozemkov Krajskou správou lesov Nitra, Lesný závod Topolčany. V danej veci nebol preukázaný žiadny právny dôvod, ani právny titul, na základe ktorého by malo dôjsť k prevodu či prechodu vlastníckeho práva k predmetným parcelám na žalovaného, ani ich odňatie pôvodným vlastníkom, ku ktorému by mohlo dôjsť iba postupom podľa nariadenia č. 104/1945 Sb.

2.3. Ďalej súd prvej inštancie uviedol, že žalovaný nepreukázal, že by mu svedčal určitý nadobúdaci titul, na základe ktorého by došlo k strate alebo obmedzeniu vlastníckeho (resp. spoluvlastníckeho) práva poručiteľa C. M., ktorý zomrel dňa XX.XX.XXXX. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR napr. 3 Cdo 154/2010 zo 16.12.2010 a na Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 482/2013 z 11.12.2013. Z týchto rozhodnutí jednoznačne vyplýva, že v konaniach, v ktorých sa dedič domáha určenia, že konkrétna vec patrí do dedičstva po poručiťovi, ide o posúdenie, či poručiť bol v čase smrti vlastníkom predmetnej veci. Požadované určenie sa vzťahuje na obdobie ku dňu smrti poručiťa a okolnosti, ktoré nastali po tomto dni, nemajú vplyv na rozhodnutie súdu. Ak súd vyhovie žalobe s požadovaným určením a vec je následne prejednaná v konaní o dedičstve ohľadne konkrétneho majetku poručiťa, nepotvrďuje rozhodnutie o dedičstve, že dedič je v súčasnosti vlastníkom veci, pretože po smrti poručiťa môžu nastať právne skutočnosti, s ktorými spája právny poriadok vznik vlastníckeho práva niekoho iného. Ak by sa aj existencia nejakého titulu preukázala, je zrejmé, že by sa jednalo o právnu skutočnosť, ktorá nastala až po smrti poručiťa.

2.4. K obrane žalovaného, týkajúcej sa tvrdenia, že vydržal vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam, ku dňu smrti poručiťa, súd prvej inštancie konštatoval, že žalovaný nepreukázal ani netvrdil užívanie týchto parciel žalovaným, resp. jeho právnym predchodcom, rovnako ani titul, od ktorého by bolo možné odvodiť dobromyseľnosť a začiatok plynutia vydržacej doby (v čase smrti poručiťa t. j. v roku XXXX). Taktiež obranu žalovaného, spočívajúcu v rozporovaní identity aktuálne zapísaných parciel s tými, ako boli evidované v pozemkovoknižnej evidencii, súd prvej inštancie skonštatoval, že žalovaný nepreukázal ani nepredniesol žiadne argumenty podporujúce jeho tvrdenie, čo potom súd prvej inštancie vyhodnotil ako účelovú a nepodloženú obranu vzhľadom na doložené identifikácie parciel i výkazy výmer.

3. Súd prvej inštancie zamietol návrh žalobcov v prvom a v druhom rade, ktorým žiadali, aby súd určil, že žalovaný nie je vlastníkom vyššie uvedeného spoluvlastníckeho podielu na sporných nehnuteľnostiach. Dôvodil tým, že rozsudok súdu negatívne určujúci, že žalovaný nie je vlastníkom vyššie uvedeného spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach, nemôže zlepšiť právne postavenie žalobcov, na podaní žaloby, predmetom, ktorej je takéto určenie, nemajú žalobcovia naliehavý právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby.

4. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd v zmysle § 255 ods. 1, ods. 2 Civilného sporového poriadku (zákon číslo 160/2015 Z.z., ďalej len „CSP“) a žalobcom v prvom a v druhom rade, ktorí mali plný úspech vo veci žaloby o určenie, že spoluvlastnícky podiel na hore uvedených nehnuteľnostiach patrí do dedičstva po poručiťovi nebohom C. M., priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Pokiaľ ide o druhý výrok žaloby o určenie, že žalovaný nie je vlastníkom spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach, súd v tejto časti žalobu zamietol z procesných dôvodov, z dôvodu procesnej neprípustnosti tejto časti žaloby bez toho, aby sa zaoberal meritom veci, preto súd v zmysle § 255 ods. 2 CSP vyslovil, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania o žalobe o určenie, že žalovaný nie je vlastníkom spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach.

5. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom pod č. k. 25

Co 112/2020-290 zo dňa 24. februára 2021 výrokom I. napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v určujúcej časti výrok I. potvrdil, výrokom II. v časti výroku o náhrade trov konania vo vzťahu k výroku I. napadnutého rozsudku potvrdil, výrokom II. (správne malo byť výrokom III.) výrok IV. napadnutého rozsudku o náhrade trov konania vo vzťahu k zamietajúcej časti výroku II. napadnutého rozsudku zmenil tak, že žalovaný má právo na náhradu trov konania voči žalobcom v 1) a 2) rade v plnom rozsahu, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie samostatným rozhodnutím, výrokom III. (správne malo byť výrokom IV.) žalobcovia v 1) a 2) rade majú nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému v plnom rozsahu v potvrdzujúcom výroku I. tohto rozsudku, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie samostatným rozhodnutím, výrokom V. rozhodol, že žalovaný má nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcom v 1) a 2) rade v časti náhrady trov konania výroku III. tohto rozsudku.

6. Odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nebolo dôvodné. Súd prvej inštancie vo veci správne zistil skutkový stav a vec správne posúdil po právnej stránke a preto napadnutý rozsudok ako vecne správny podľa § 387 CSP potvrdil. Predmetom konania v danej veci bol žalobou uplatnený nárok žalobcov v prvom a v druhom rade, ktorým sa domáhali určenia, že spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 2095/14880 na nehnuteľnostiach, a to: pozemok parcelné číslo 1911, parcela registra „C“ evidovaná na katastrálnej mape, druh pozemku lesné pozemky o výmere 239 634 m², pozemok parcelné číslo 1922/1, parcela registra „C“ evidovaná na katastrálnej mape, druh pozemku lesné pozemky o výmere 216 148 m², pozemok parcela č. 1922/3, parcela registra „C“ evidovaná na katastrálnej mape, druh pozemku lesné pozemky o výmere 1914 m², v súčasnosti zapísaných na liste vlastníctva číslo XXX pre katastrálne územie S., vedenom Okresným úradom Topoľčany, katastrálnym odborom, patrí do dedičstva po poručníkovi nebohom C. M., rodenom M., narodenom dňa XX.XX.XXXX v O., zomrelom dňa XX.XX.XXXX, naposledy bytom W.H. X, XXX XX W.. Zároveň sa domáhali určenia, že žalovaný nie je vlastníkom vyššie uvedeného spoluvlastníckeho podielu.

6.1. Súd prvej inštancie žalobe žalobcov v prvom a v druhom rade v určujúcom výroku vyhovel, výrok, že žalovaný nie je vlastníkom vyššie uvedeného spoluvlastníckeho podielu, zamietol z dôvodu absencie naliehavého právneho záujmu na takomto určení.

6.2. S rozsudkom súdu prvej inštancie, vo vyhovujúcej časti a v časti náhrady trov konania sa nestotožnil žalovaný a napadol ho v zákonnej lehote odvolaním. Dôvodil v podstate iba tým, že žalobcovia sa mali svojho nároku domáhať v rámci reštitučného konania na základe reštitučných zákonov, v určených lehotách. Keďže v určenej zákonnej lehote sa tohto práva nedomohli, ich nárok zanikol.

7. V danej veci odvolací súd preskúmaním napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, nezistil žiadne vady, ktoré by mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská strán sporu k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Súd prvej inštancie zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré žalobu zamietol. Odvolací súd sa s týmto odôvodnením v plnom rozsahu stotožnil a preto na správnosť týchto dôvodov ďalej, podľa § 387 ods. 2 CSP, iba poukázal.

8. Na zdôraznenie vecnej správnosti napadnutého rozsudku, berúc do úvahy odvolacie dôvody a námietky, odvolací súd iba zhodne so súdom prvej inštancie poukázal na znenie zákona č. 2/1958 Sb., ktorý sledoval predovšetkým cieľ, aby sa lepšie zabezpečilo hospodárenie v lesoch, rozvoj lesnej výroby a plnenie zvýšených úloh hospodárstva v čase nadobudnutia účinnosti tohto zákona, t. j. v roku 1958. Ustanovením § 1 sa zrušili útvary bývalých urbarialistov, komposesoráty a podobné spoločenstevné útvary a spoločné lesy sa odovzdali do obhospodarovania krajskej správe lesov (§ 2 tohto zákona). Ustanovením § 9 ods. 1 tohto zákona sa však zachovalo vlastnícke právo členov zrušených útvarov, pričom výslovne toto ustanovenie uvádza, že „členovia zrušených útvarov ostávajú spoluvlastníkmi spoločných lesov v pomere podľa svojich podielov“. Podľa tohto zákona bol obhospodarovateľ oprávnený spoločný les užívať ako vlastník, no nemohol ho zaťažovať ani scudzovať. Teda vlastníctvo pri lesoch neprešlo na lesnú štátnu správu, ani na lesné štátne organizácie, lesy ostali v rukách vo vlastníctve pôvodných vlastníkov, urbarialistov, na rozdiel od pasienkov. Týmto zákonom nezaniklo

vlastnícke právo, nebolo treba reštituovania, urbarialisti nemuseli žiadať o obnovu vlastníctva, iba o vydanie lesa (Pozemkové právo, Milan Štefanovič, str. 135, vydavateľstvo Manz Bratislava, 1997).

8.1. V danej veci nebolo medzi stranami sporu sporné, že právny predchodca žalobcov bol podielovým spoluvlastníkom pozemkov, ktoré boli zapísané v pozemkovoknižnej vložke č. 3, 336, 337. Z týchto pozemkovoknižných vložiek jednoznačne vyplýva, že išlo o urbariálne pozemky. Ani v jednej z týchto pozemkovoknižných vložiek nie je uvedený zápis, že by došlo k odňatiu predmetných pozemkov bez náhrady tak, ako to vyžaduje reštitučný zákon, na ktorý sa odvoláva žalovaný. Je nesporné, že titulom pre zápis vlastníckeho práva v prospech žalovaného bola Hospodárska zmluva číslo P-2261/1988, na základe ktorej dňom 1. októbra 1988 prešli do jeho správy, nie do vlastníctva (ktorý inštitút je výslovne prečiarknutý), sporné nehnuteľnosti. Žalovaný teda v žiadnom prípade nemohol nadobudnúť vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam, keďže tieto mu boli dané iba do správy a z tohto dôvodu nemohol byť ani v budúcnosti dobromyseľným, že mu nehnuteľnosti vlastnícky patria. Keďže žalovaný nemal žiadny titul nadobudnutia vlastníckeho práva v zmysle ustanovenia § 132 Občianskeho zákonníka nemohol byť ani zapísaný ako vlastník týchto nehnuteľností v evidencii nehnuteľností. Žalovaný nepreukázal v konaní nadobúdaci titul vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. V žiadnom prípade to Hospodárska zmluva číslo P-2261/1988 byť nemohla, nakoľko touto zmluvou boli nehnuteľnosti odovzdané žalovanému iba do správy, Z tohto dôvodu sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil so záverom súdu prvej inštancie a keďže v konaní bolo jednoznačne preukázané, že žalobcovia sú právnymi nástupcami po C. M., zomrelom dňa XX.XX.XXXX, je správny jeho záver o určení, že predmetné sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi.

9. K otázke vydržania vlastníckeho práva žalovaným k sporným nehnuteľnostiam, odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil so záverom súdu prvej inštancie.

10. Odvolací súd poukázal na to, že odvolateľ v podanom odvolaní opätovne, tak ako v priebehu konania, namietal, že žalobcovia sa mohli svojho vlastníckeho práva domáhať v reštitučnom konaní, na základe reštitučných zákonov číslo 503/2003 Zb. a č. 229/1991 Zb. S týmto názorom odvolateľa sa odvolací súd nestotožnil. Reštitučné zákony, ako zákon číslo 229/1991 Zb. a číslo 503/2003 Zb. boli prijaté s cieľom zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989. Jednou z podmienok navrátenia vlastníckeho práva je, aby došlo pôvodnému vlastníkovi nehnuteľností k odňatiu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam bez akejkoľvek náhrady. V danom prípade však odvolateľ zrejme opomenul, že nešlo o odňatie vlastníckeho práva právnomu predchodcovi žalobcov, keďže išlo o urbariálny majetok, v ktorom prípade podľa § 9 ods. 2 zákona číslo 2/1958 Sb. vlastnícke právo pôvodných urbariálnych spoluvlastníkov zostalo zachované v spoluvlastníckom podiele, aký ku dňu nadobudnutia účinnosti tohto zákona, vlastnili. Týmto zákonom došlo iba k odovzdaniu lesných pozemkov za účelom spoločného obhospodarovania, spoluvlastnícke právo k pozemkom však zostalo zachované pôvodným urbariálnym spoluvlastníkom vo veľkosti ich spoluvlastníckeho podielu. Keďže nedošlo k odňatiu vlastníckeho práva pôvodného podielového spoluvlastníka, nebolo možné, aby sa jeho právní nástupcovia domáhali navrátenia vlastníckeho práva podľa reštitučných zákonov. Sám žalovaný poukazuje na zápis v pozemkovoknižnej vložke č. X z ktorej vyplýva, že sa vymazáva poznámka o spoločnom hospodárení a poznamenáva sa poznámka, že nehnuteľnosti obhospodaruje Krajská správa lesov Nitra - lesný závod Topoľčany. Už z tejto poznámky jednoznačne vyplýva, že nedošlo k zmene vlastníckeho práva, ale bolo vyznačené iba právo obhospodarovania predmetných sporných nehnuteľností. Z tohto dôvodu sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil so záverom súdu prvej inštancie a námietku odvolateľa vyhodnotil ako neopodstatnenú.

10.1. K vydržaniu vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam odvolací súd sa stotožnil s vyjadrením odvolateľa, že posudzovanie otázky vydržania je v tomto prípade, keďže súd určil, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po právnom predchodcovi žalobcov, bezpredmetná. Za situácie, že súd prvej inštancie skonštatoval, že predmetné nehnuteľnosti boli v čase smrti C.O. M. dňa XX.XX.XXXX v jeho vlastníctve, resp. v podielovom spoluvlastníctve, nebol dôvod zaoberať sa nadobudnutím vlastníckeho práva žalovaného k sporným nehnuteľnostiam titulom vydržania. Na druhej strane je však nesporné, že žalovaný nemohol na základe žiadneho titulu byť dobromyseľným užívateľom predmetných sporných nehnuteľností, keďže tieto mu na základe hospodárskej zmluvy boli dané iba do správy a nie do

vlastníctva.

11. Žalovaný, v podanom odvolaní namietal nesprávnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie v časti náhrady trov konania. Poukázal na skutočnosť, že žalobcovia sa domáhali jednak určovacieho výroku, ktorému súdu prvej inštancie vyhovel a tiež aj výroku, ktorým žiadali, aby súd určil, že žalovaný nie je vlastníkom sporných nehnuteľností. Súd prvej inštancie tejto časti žaloby nevyhovel a výrokom II. napadnutého rozsudku žalobu v tejto časti zamietol. Odvolateľ preto namietal, že v tejto časti bol v plnom rozsahu úspešný, pričom súd prvej inštancie nebral túto skutočnosť do úvahy. Odvolací súd, rozhodujúc o tejto časti odvolania žalovaného dospel k záveru o jeho opodstatnenosti.

11.1. Žalobcovia v prvom a v druhom rade boli úspešní v časti určenia, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po ich právnom predchodcovi. Posudzujúc nárok na náhradu trov konania podľa § 255 ods. 1 CSP je teda nesporné, že žalobcom v prvom a v druhom rade v tejto časti vznikol nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, nakoľko v tejto časti uplatneného nároku boli úspešní. Z tohto dôvodu preto odvolací súd vo vzťahu k výroku I. napadnutého rozsudku, ktorým súd prvej inštancie vyhovel žalobe žalobcov a určil, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, výrok o trovách konania, ktorým žalobcom v prvom a v druhom rade priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanému, ako vecne správny potvrdil.

11.2. Žalobcovia sa domáhali tiež určenia, že žalovaný nie je vlastníkom sporných nehnuteľností. Ide o úplne samostatný nárok na určenie, súd prvej inštancie správne v tejto časti žalobu žalobcu zamietol z dôvodu absencie naliehavého právneho záujmu na tomto určení, keďže predchádzajúcim výrokom určil, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po ich právnom predchodcovi. Vzhľadom na samostatný určovací výrok je potrebné aj z hľadiska trov konania posudzovať mieru úspechu a neúspechu samostatne v tejto časti žaloby. Keďže tento výrok bol súdom prvej inštancie zamietnutý (odvolanie voči nemu podané zo strany žalobcov v prvom a v druhom rade nebolo), je potrebné vyhodnotiť, že žalovaný bol v tomto výroku rozsudku úspešný v plnom rozsahu a preto v tejto časti mu prináleží nárok na náhradu trov konania. V tejto časti súd prvej inštancie nepriznal nárok na náhradu trov konania žiadnej zo strán sporu dôvodiac procesnou neprípustnosťou takejto žaloby. Odvolací súd sa nestotožnil s týmto výrokom súdu prvej inštancie a konštatoval, že v tejto, zamietajúcej časti, bol žalovaný v plnom rozsahu úspešný. Dôvod, že na negatívnom určení nemali žalobcovia naliehavý právny záujem, je dôvodom na zamietnutie žaloby, avšak oprávnenosť žalobcov podať aj takúto žalobu, daná je. Vo vzťahu k výroku II. napadnutého rozsudku, ktorým zamietol žalobu žalobcov v prvom a v druhom rade, odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v časti náhrady trov konania a vo vzťahu k tomuto výroku priznal nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie žalovanému voči žalobcom v prvom a v druhom rade s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie samostatným rozhodnutím podľa § 262 ods. 1 CSP. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ustanovení § 396 ods. 2 CSP v spojení s ustanovením § 255 ods. 1 CSP. Odvolateľ, žalovaný, podal odvolanie tak voči vyhovujúcemu, určujúcemu výroku I. napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, ako aj vo vzťahu k náhrade trov konania. Vzhľadom k tomu, že aj v odvolacom konaní pri rozhodovaní o náhrade trov konania je potrebné prihliadať na mieru úspechu a neúspechu v konaní podľa § 255 CSP, odvolací súd rozhodoval o nároku na náhradu trov konania vo vzťahu k výroku I. napadnutého rozsudku, ktorý potvrdil ako vecne správny. V tejto časti v odvolacom konaní žalovaný nebol úspešný, preto nárok na náhradu trov konania vznikol žalobcom v prvom a v druhom rade. Odvolací súd preto zohľadniac mieru úspechu žalobcov v prvom a v druhom rade v tejto časti konania priznal žalobcom voči žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania podľa § 255 CSP.

11.3. Odvolateľ odvolaním napadol rozsudok súdu prvej inštancie aj v časti náhrady trov konania. Odvolací súd v tejto časti jeho odvolaniu vyhovel, keď v zamietajúcej časti priznal nárok na náhradu trov konania žalovanému. Z tohto dôvodu bol v odvolacom konaní v tejto časti úspešný a preto mu prináleží náhrada trov odvolacieho konania voči žalobcom v prvom a v druhom rade.

12. Proti predmetnému rozsudku krajského súdu (ďalej aj „odvolacieho súdu“) žalovaný podal dovolanie a to proti rozsudku v tej časti, ktorým napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie odvolací súd potvrdil, zároveň aj vo vzťahu k náhrade trov konania. Dovolanie podal z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP, pretože rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a zároveň rozhodnutie

odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte doposiaľ nebola vyriešená. Navrhol preto najvyššiemu súdu, aby postupom podľa § 449 ods. 3 CSP zmenil rozsudok Krajského súdu v Nitre a to tak, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v I. výrokovej vete zmenil tak, že žalobu zamietne a v súvisiacej výrokovej II. vete zmenil tak, že žalovanému prizná voči žalobcom nárok na náhradu trov konania alebo podľa § 449 ods. 1 CSP zrušil rozsudok Krajského súdu v Nitre v celom rozsahu a vec vrátil na ďalšie konanie.

13. Žalovaný ako dovolateľ v podanom dovolaní uviedol, že žalovaný v priebehu konania tvrdil, že žalobcovia sa mali domáhať svojho vlastníckeho práva v rámci reštitučného konania a to na základe zákona č. 229/1991 Zb. alebo na základe zákona č. 503/2003 Z.z. S týmto názorom sa odvolací súd nestotožnil (bod 9.1.1. odôvodnenia). Poukázal na riešenie právnej otázky odvolacím súdom, ktorý konštatoval, že nešlo o odňatie vlastníckeho práva, keďže sa jednalo o urbáriálny majetok, kde v zmysle § 9 ods. 2 zákona č. 2/1958 Zb. zostalo vlastnícke právo urbáriálnych spoluvlastníkov zachované, pričom uvedeným zákonom došlo iba k odovzdaniu lesných pozemkov za účelom spoločného obhospodarovania, spoluvlastnícke právo k pozemkom však zostalo zachované pôvodným urbáriálnym spoluvlastníkom. Keďže nedošlo k odňatiu vlastníckeho práva pôvodného podielového spoluvlastníka, nebolo možné, aby sa jeho právni nástupcovia domáhali navrátenia vlastníckeho práva podľa reštitučných zákonov.

14. Právnou otázkou neriešenou v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu je definícia pojmov prechod na štát a odňatie bez náhrady podľa reštitučného zákonodarstva. Poukázal aj na znenie ustanovení § 6 ods. 1 písm. e) zákona č. 229/1991 Zb. ako aj na § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 503/2003 Z.z. Podľa názoru odvolacieho súdu v posudzovanej veci nedošlo k odňatiu vlastníckeho práva nakoľko v zmysle § 9 ods. 2 zákona č. 2/1958 Zb. zostalo vlastnícke právo urbáriálnych spoluvlastníkov zachované.

15. Žalovaný nesúhlasil s uvedeným názorom odvolacieho súdu, pričom výklad pojmu „odňatie“ tak ako bol podaný odvolacím súdom nezodpovedá účelu a ani gramatickému a systematickému výkladu reštitučných predpisov. Návrh dovolateľa na riešenie právnej otázky je, že pod pojmom odňatie je potrebné rozumieť akýkoľvek právny ale aj faktický postup štátnych orgánov, ktorým navonok došlo k zmenám v zápisoch vlastníckych práv v pozemkovej knihe alebo katastri nehnuteľností s tým, že namiesto pôvodného vlastníka bol ako vlastník zapísaný štát alebo iná právnická osoba. Nie je rozhodujúce, keď k zmenám v zápisoch vlastníckych práv došlo v súlade s vtedy platnou právnou úpravou.

16. Pod pojem odňatie je potrebné zahrnúť aj akýkoľvek iný (aj faktický) postup štátnych orgánov, ktorého následkom je taký stav, kedy oprávnená osoba v zmysle reštitučných predpisov nemôže svoje nehnuteľnosti užívať a ani s nimi ako vlastník nakladať.

16.1. S výkladom pojmu odňatie úzko súvisí aj pojem „prechod (nehnuteľnosti) na štát“, ktorého obsah nie je možný obmedziť výlučne na situácie, kedy na základe právneho aktu vydaného v súlade s vtedy platnou legislatívou došlo k zmene vlastníckeho práva. K prechodu nehnuteľností na štát v zmysle reštitučnej legislatívy došlo vždy vtedy, keď boli nehnuteľnosti odňaté pôvodnému vlastníkovi tak, že ich nemohol ďalej užívať a ani s nimi disponovať.

17. V posudzovanej veci z dokazovania vyplynulo nasledovné: Podľa zápisu z PKV č. X, kat. úz. S., pod R č. 1 a 2: Dňa 20. októbra 1959 sa podľa § 12 zák. č. 2/1958 Zb. SNR vymazuje poznámka o spoločnom hospodárení v zmysle zákonného článku XIX/1898 na str. A sa poznamenáva sa, že nehnuteľnosti na str. A zapísané obhospodaruje Krajská správa lesov Nitra - lesný závod Topoľčany. Z vyššie uvedeného zápisu PKV č. X jednoznačne vyplýva, že dňom 20. októbra 1959 došlo k odňatiu dotknutých nehnuteľností bez náhrady postupom podľa zákona SNR č. 2/1958 Zb. SNR o úprave pomerov a obhospodarovaním spoločne užívaných lesov bývalých urbáristov, komposesorátov a podobných útvarov. Zo zápisov na liste vlastníctva č. XXX pre chatu z S. vyplýva, že vlastníkom dotknutých nehnuteľností je SR - Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik, čo potvrdzuje závery žalovaného, že došlo k odňatiu týchto nehnuteľností a ich prechodu na štát. Odvolací súd v rozpore so stavom zápisov katastra nehnuteľností konštatoval, že k odňatiu nehnuteľností nedošlo. Reštitučný

dôvod v zmysle § 6 ods. 1 písm. e) zák. č. 229/1991 Zb. je definovaný explicitne a jednoznačne zahŕňa všetky prípady, kde postupom podľa zák. č. 2/1958 Zb. SNR došlo k zmenám v užívачích vzťahoch a následne aj k zmenám zápisov týkajúcich sa práv k nehnuteľnostiam. Ak by boli právne závery odvolacieho súdu správne, potom by nemalo zmysel, aby zákonodarca určil za jeden z reštitučných dôvodov aj odňatie bez náhrady postupom podľa zák. č. 2/1958 Zb. Odňatie nehnuteľnosti bez náhrady postupom podľa zák. č. 2/1958 Zb. je reštitučným dôvodom v zmysle zák. č. 229/1991 Zb. (§ 6 ods. 1 písm. e) zákona). Žalovaný mal za to, že keďže nemôže byť pochýb o tom, že odňatie nehnuteľnosti bez náhrady postupom podľa zák. č. 2/1958 Zb. je reštitučným dôvodom, žalobcovia si svoj nárok mali a mohli uplatniť v lehotách a spôsobom podľa reštitučných predpisov. Inak im nárok zanikol.

18. Vo vzťahu k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu žalovaný uviedol: Odňatie nehnuteľnosti bez náhrady postupom podľa zákona SNR č. 2/1958 Zb. je reštitučným dôvodom v zmysle zák. č. 229/1991 Zb. (§ 6 ods. 1 písm. e) zákona), preto si žalobcovia svoj nárok mali uplatniť v lehotách a spôsobom podľa reštitučných predpisov. V dôsledku uplynutia lehôt v zmysle reštitučného zákonodarstva nárok žalobcov zanikol. Reštitučný zákon priamo vo svojom § 6 ods. 1 písm. e) zákona predpokladá, že má dôjsť k vydaniu tých nehnuteľností, ktoré prešli na štát alebo inú právnickú osobu práve v dôsledku odňatia bez náhrady postupom podľa zák. č. 2/1958 Zb. Žalovaný uviedol, že je možné konštatovať, že rozhodovacia prax všeobecných súdov o otázke konkurencie reštitučnej a vlastnickej žaloby, ktorá bola na Slovensku v minulosti protichodná sa stala v rokoch 2009 až 2010 stabilnou. Vyplyva to z viacerých rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky - sp. zn. 4 Cdo 130/2007, 5 MCdo 4/2009, 4 Cdo 300/2008. Je možné zhrnúť, že Najvyšší súd Slovenskej republiky vo vyššie uvedených rozhodnutiach zjednotil rozhodovaciu prax v otázke konkurencie reštitučnej a vlastnickej žaloby. Argumentoval tým, že reštitučný predpis je všeobecným predpisom, akým je najmä Občiansky zákonník vo vzťahu špeciality. To znamená, že tam, kde existuje špeciálna právna úprava, nemožno použiť úpravu všeobecnú. Ak sa možno domáhať ochrany práva postupom podľa reštitučného - špeciálneho, teda ak je daný reštitučný nárok nemožno uplatniť nárok na ochranu vlastnickeho práva podľa všeobecných právnych predpisov.

19. Oprávnená osoba, prípadne jej právny nástupca sa preto nemôže domáhať ochrany svojho vlastnickeho práva podľa všeobecných predpisov najmä podľa § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka a to ani formou určenia vlastnickeho práva, či už svojho alebo predchodcu ku dňu jeho smrti podľa § 80 Občianskeho súdneho poriadku, ak mohla žiadať o vydanie veci podľa reštitučného predpisu.

20. Poskytnutie možnosti oprávneným osobám uplatňovať si nárok upravený v reštitučnom zákone prostredníctvom žalôb podľa všeobecných predpisov občianskeho práva by viedlo k otvoreniu celého reštitučného procesu, čo by v konečnom dôsledku v značnom rozsahu narušalo princíp právnej istoty v právnych vzťahoch týkajúcich sa nehnuteľnosti. Žalovaný zotrval na tom, že v danom prípade si žalobcovia mali uplatniť svoj nárok podľa reštitučného zákonodarstva v lehotách zákonom upravených. Po uplynutí lehoty na uplatnenie práva podľa reštitučných predpisov nie je možné uplatňovať vlastnicke právo inými žalobami pretože ako to vyplýva aj z ustálenej súdnej praxe, ktorá bola potvrdená aj uznesením Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 177/2013 dochádzalo by tak k obchádzaniu účelu a zmyslu reštitučného zákonodarstva. Podľa žalovaného sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nakoľko konkurenciu reštitučného nároku a vlastnickej žaloby vyriešil inak ako to vyplýva z vyššie citovaných rozhodnutí, pričom tento odklon nezdôvodnil žiadnymi relevantnými dôvodmi. Aj keď tu na strane žalobcov potenciálne existoval reštitučný nárok konkurujúci vlastnickej žalobe, odvolací súd vyhovel vlastnickej žalobe a určil vlastnicke právo.

21. Rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, pri ktorom bola nesprávne vyriešená právna otázka (obsah pojmu odňatie bez náhrady) a zároveň došlo aj k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe (v prípade konkurencie vlastnickej žaloby a reštitučného nároku). Zároveň na výklade pojmu odňatie bez náhrady bol rozsudok odvolacieho súdu založený, výklad tohto pojmu je nutné považovať za nosnú časť odôvodnenia daného rozhodnutia. Výriešenie právnej otázky týkajúcej sa výkladu pojmu odňatie v zmysle predpisov reštitučného zákonodarstva má význam aj pro futuro pre obdobné právne veci, nakoľko je z hľadiska právnej istoty neakceptovateľná, aby sa napriek uplynutiu

lehôt podľa reštitučných predpisov navracalo vlastnícke právo, ktoré bolo odňaté oprávneným osobám v období neslobody. Reštitučné dôvody sú v zákone č. 229/1991 Zb. a v zákone č. 503/2003 Z.z. definované natoľko široko, aby zahrňovali akúkoľvek právnu situáciu, ktorá nastala v období neslobody a ktorej následkom bola zmena v zápisoch vlastníckych práv, alebo strata možnosti disponovať s vlastným majetkom. Ak je v konkrétnej veci daný reštitučný dôvod, nie je možné uplatňovať majetkový nárok vlastníckou žalobou, čo potvrdila aj ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu.

22. K dovolaniu podali žalobcovia písomné vyjadrenie, považovali rozhodnutie odvolacieho súdu za vecne správne. Uviedli, že v roku 1958 nedošlo k žiadnemu úkonu, ktorým by došlo k zmene vlastníckeho práva dotknutých nehnuteľností. Z uvedeného vyplynulo, že lesy, resp. lesné pozemky ostali vo vlastníctve pôvodných vlastníkov, urbarnalistov, na rozdiel od pasienkov, ktorých právny režim bol upravený odlišne - zákonom SNR č. 81/1949 Sb. SNR o úprave právnych pomerov pozemkového majetku bývalých urbarníkov, kompososorátov a podobných právnych útvarov. Citovaným zákonom SNR č. 2/1958 Sb. nezaniklo vlastnícke právo žalobcov, resp. ich právneho predchodcu, nebol teda právny dôvod na uplatnenie právnych predpisov v reštitúcii. Hospodárskou zmluvou č. P-2661/1988-153 zo dňa 28.9.1988 uzatvorenou medzi Okresným národným výborom Topoľčany a Západoslovenskými štátnymi lesmi nadobudli pozemky Západoslovenské štátne lesy ako preberajúca organizácia do svojej správy, teda nie do vlastníctva nehnuteľností v katastrálnom území S.. Preberajúca organizácia podala návrh na zápis zmien v evidencii nehnuteľností, ktoré Stredisko geodézie Topoľčany vykonalo.

22.1. V súčasnosti je na LV č. XXX pre kat. úz. S. zapísaný právny titul nadobudnutia pre vlastníka SR - Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik práve uvedená hospodárska zmluva. Z uvedeného nepochybne však vyplýva, že Slovenská republika nebola vlastníkom dotknutých nehnuteľností a od roku 1958 bola prevádzaná len správa dotknutých nehnuteľností. V katastri nehnuteľností došlo k zápisu vlastníckeho práva bez akéhokoľvek právneho dôvodu, nesprávne a nezákonne bez akýchkoľvek listín potvrdzujúcich prevod, či prechod vlastníckeho práva. Pokiaľ dovolateľ vykladá pojem odňatie spôsobom uvedeným v dovolaní, opätovne žalobcovia argumentujú znením § 9 ods. 1 druhá veta zákona č. 2/1958 Zb., ktoré explicitne vyjadruje, že vlastnícke právo urbarnalistov ostáva zachované. Preto žiadali dovolací súd, aby dovolanie odmietol a priznal žalobcom náhradu trov dovolacieho konania.

23. K vyjadreniu žalobcov podal žalovaný písomné stanovisko, v ktorom uviedol, že nesúhlasí s tvrdeniami žalobcov v rade 1) a 2). Zo zápisov na liste vlastníctva č. XXX pre kat. úz. S. vyplýva, že vlastníkom dotknutých nehnuteľností je Slovenská republika - Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik, čo potvrdzuje závery žalovaného, že došlo k odňatiu týchto nehnuteľností a ich prechodu na štát. Zápis Slovenskej republiky ako vlastníka daných nehnuteľností do katastra nehnuteľností mal konštitutívne účinky a vzniklo k nim vlastnícke právo. Zo zápisu v časti B LV XXX nevyplyvajú skutočnosti tvrdené žalobcami a Slovenská republika tu nie je vedená ako správca nehnuteľnosti ale ako vlastník. Žalovaný trvá na tom, že žalobcovia si mali uplatniť nárok na vrátenie vlastníckeho práva v rámci reštitučného konania.

24. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP) zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti pričom zistil, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

25. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

26. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou

dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolaiteľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

27. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu (1 Cdo 54/2018, 2 Cdo 33/2017, 3 Cdo 33/2017, 4 Cdo 54/2018, 5 Cdo 104/2017, 7 Cdo 29/2018, 8 Cdo 140/2017).

28. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania v CSP nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco, namiesto je tu skôr reštriktívny výklad. Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti dovolania - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch (1 Cdo 26/2017, 2 Cdo 154/2017, 3 Cdo 42/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 163/2017, 8 Cdo 73/2017).

29. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

30. Aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť najskôr splnené predpoklady prípustnosti dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 216/2017, 4 Cdo 64/2018, 6 Cdo 113/2017, 7 Cdo 95/2017 a 8 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania, či dovolaiteľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení, môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

31. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní.

32. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

33. Žalovaný ako dovolaiteľ v tomto smere poukázal na to, že odňatie nehnuteľnosti bez náhrady postupom podľa zákona SNR č. 2/1958 Sb. je reštitučným dôvodom v zmysle zák. č. 229/1991 Zb. a to konkrétne § 6 ods. 1 písm. e) zákona, preto žalobcovia si svoj nárok mali uplatniť v lehotách a spôsobom podľa reštitučných predpisov. V dôsledku uplynutia lehôt v zmysle reštitučného zákonodarstva nárok žalobcov zanikol. V tomto smere podľa názoru žalovaného rozsudok odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci pri ktorom bola nesprávne vyriešená právna otázka

a to obsahu pojmu odňatie bez náhrady a zároveň došlo aj k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe v prípade konkurencie vlastníckej žaloby a reštitučného nároku.

34. Odklon od ustálenej rozhodovacej praxe videl žalovaný v tom, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nakoľko konkurenciu reštitučného nároku a vlastníckej žaloby vyriešil inak ako to vyplýva z rozhodnutí najvyššieho súdu, pričom tento odklon nezdôvodnil žiadnymi relevantnými dôvodmi, aj keď tu na strane žalobcov potenciálne existoval reštitučný nárok konkurujúci vlastníckej žalobe. Odvolací súd vyhovel vlastníckej žalobe a určil vlastnícke právo. Ako odklon poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a to 4 Cdo 137/2007, 5 MCdo 4/2009 a 4 Cdo 300/2008. Poukázal na to, že Najvyšší súd Slovenskej republiky vyššie uvedenými rozhodnutiami zjednotil rozhodovacia prax v otázke konkurencie reštitučnej a vlastníckej žaloby. Uviedol, že reštitučný predpis je k všeobecným predpisom, akým je najmä Občiansky zákonník vo vzťahu špeciality. To znamená, že tam, kde existuje špeciálna právna úprava nemožno použiť úpravu všeobecnú. Oprávnená osoba, prípadne jej právny nástupca sa preto nemôže domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov najmä podľa § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka a to ani formou určenia vlastníckeho práva, či už svojho alebo svojho predchodcu ku dňu smrti podľa § 80 Občianskeho súdneho poriadku ak mohla žiadať o vydanie veci podľa reštitučných predpisov. Narúšal by sa tak princíp právnej istoty a právnych vzťahov týkajúcich sa nehnuteľností, keďže v takomto prípade by sa dali reštitučné nároky uplatňovať donekonečna.

35. Za ustálenú rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1.1.1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikatórne prekonané) ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Vzhľadom na účel právnej úpravy dovolania preto je v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci predovšetkým riešenie doteraz neriešených otázok zásadného právneho významu, treba do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zahrnúť aj rozhodnutia publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydaných Najvyšším súdom ČSFR, Najvyšším súdom ČR a Najvyšším súdom SR v dobe do 31.12.1992 ako aj rozhodnutia uverejnené do Zborníkov stanovísk, správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí Najvyšších súdov ČSSR, ČSR, SSR vydaných ŠEVT Praha v rokoch 1974 (č. I., 1965-1967), 1980 (č. II., 1964-1969) a 1986 (č. IV., 1970-1983), pokiaľ sú stále použiteľné a neboli prekonané neskoršou judikatúrou. Napokon vzhľadom na článok 2 ods. 2 CSP je potrebné za ustálenú rozhodovacia prax dovolacieho súdu považovať aj rozhodovacia prax ďalších najvyšších súdnych autorít a to Ústavného súdu Slovenskej republiky, Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie.

36. Dovolací súd v tomto smere poukazuje na skutočnosť, že odvolací súd svoje úvahy a rozhodnutie v danej veci založil na tej skutočnosti, že v danej veci nebol preukázaný žiadny právny dôvod ani právny titul na základe ktorého by mohlo dôjsť k prevodu či k prechodu vlastníckeho práva k predmetným parcelám na žalovaného, ani k ich odňatiu pôvodným vlastníkom, pričom zhodne so súdom prvej inštancie poukázal na zákon č. 2/1958 Zb., keď v danom prípade podľa § 9 ods. 1 tohto zákona sa zachovalo vlastnícke právo členov zrušených útvarov, pričom výslovne sa v tomto ustanovení uviedlo, že členovia zrušených útvarov ostávajú spoluvlastníkmi spoločných lesov v pomere podľa svojich podielov a podľa tohto zákona obhospodarovateľ bol oprávnený spoločný les užívať ako vlastník no nemohol ho zaťažiť ani scudzit'. Vlastníctvo teda neprešlo na lesnú štátnu správu ani na lesné štátne organizácie, lesy ostali v rukách vo vlastníctve pôvodných vlastníkov urbarialistov na rozdiel od pasienkov. Týmto zákonom nezaniklo vlastnícke právo, nebolo treba reštituovania, urbarialisti nemuseli žiadať o obnovu vlastníctva, iba o vydanie lesa.

37. Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 130/2007 z 25. februára 2009 riešil otázku vlastníctva k pozemkom, ktorý bol predmetom dedičského konania, avšak tento pozemok v minulosti prešiel do

vlastníctva štátu bez právneho dôvodu a teda bolo potrebné si uplatniť reštitučný nárok voči štátu podľa reštitučných predpisov.

38. Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 MCdo 4/2009 z 24. februára 2010 rieši skutočnosť, že k prevzatíu veci cirkvi došlo v rozhodnom období postupom, ktorý mal základ iba v zrejmej administratívnej nesprávnosti vykonania zápisu do pozemkovej knihy a nevykazoval znaky násilného aktu zmocnenia sa cudzej veci štátom v rozpore so zásadami demokratickej spoločnosti, ktorá nezakladá dôvod na vydanie veci v zmysle § 4 ods. 2 písm. h) zákona č. 282/1993 Z.z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločenstvám a preto nevyklučuje možnosť, aby sa cirkev domáhala svojich vlastníckych práv žalobou podľa všeobecných predpisov.

39. Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 300/2008 z 27. októbra 2010 riešil otázku povinnosti vydať nehnuteľnosť, záhradu, ktorá prešla do vlastníctva štátu na základe darovacej zmluvy v roku 1957, pričom dovolanie zamietol z dôvodu, že predpokladom uplatnenia reštitučného nároku je skutočnosť, že nehnuteľnosť prešla na štát, a to bez právneho dôvodu. Nárok si bolo potrebné uplatniť voči štátu podľa reštitučných predpisov.

40. Dovolací súd k predmetnému udáva, že rozhodovacia prax v otázke konkurencie reštitučnej a vlastníckej žaloby je viacmenej ustálená a to najmä s poukazom na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky a to na nález sp. zn. III. ÚS 16/2012 z 28.3.2012, ktorým zrušil rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 180/2010 pričom vyslovil názor, že „reštitučné predpisy neboli vydané pre ten účel, aby spôsobili zánik vlastníckeho práva oprávnených osôb, ale aby im uľahčili obnovenie tohto vlastníckeho práva. Preto, ak došlo k zabratíu majetku štátom bez právneho dôvodu, osoba nestratila svoj vlastnícky vzťah k tomuto majetku a nič nebráni tomu, aby sa svojho nároku, resp. finančnej náhrady domáhala žalobou opierajúcou sa o všeobecné predpisy občianskeho práva [podľa nástrojov ochrany vlastníckeho práva - žalôb určovacích, vindikačných, negatórnych a pod. (III. ÚS 178/06)] a že zo základných zásad občianskeho práva možno vyvodíť, že v situácii, keď povinnej osobe (štátu) nesvedčí žiadny právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ostalo naďalej k nehnuteľnosti zachované vlastníckeho právo toho subjektu, ktorý bol jej posledným vlastníkom pred dňom zápisu vlastníckeho práva štátu, hoci zápis v evidencii nehnuteľností tomu nezodpovedá. Tento názor bol vyslovený Ústavným súdom SR aj v náleze sp. zn. II. ÚS 478/2012, ktorým bol zrušený rozsudok Najvyššieho súdu SR 3 Cdo 93/2010 (zriadenie vecného bremena). Na základe uvedených rozhodnutí Najvyšší súd Slovenskej republiky, viazaný právnym názorom ústavného súdu, od roku 2013 (uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 124/2012 zo dňa 25.04.2013) rozhoduje tak, že ak došlo k zabratíu majetku štátom bez právneho dôvodu, osoba nestratila svoj vlastnícky vzťah k tomuto majetku a nič nebráni tomu, aby sa svojho nároku, resp. finančnej náhrady domáhala žalobou opierajúcou sa o všeobecné predpisy občianskeho práva.

41. V rozhodnutí NS SR sp. zn. 5 Cdo 511/2015 Najvyšší súd SR skúmal odvolacím súdom prípustnú dovoláciu otázku pomeru, tzv. všeobecného zákonodarstva a zákonodarstva reštitučného v prípade, v ktorom by mal byť daný reštitučný dôvod podľa § 6 ods. 1 písm. p) zákona o pôde, teda prevzatie veci bez právneho dôvodu. K danej otázke dovolací súd uviedol, že pomer vzťahu reštitučných zákonov a všeobecných právnych predpisov bol už riešený viacerými rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR a dospeli v nich k zhodnému právnemu názoru, že reštitučné zákony, aj keď majú vo vzťahu k Občianskemu zákonníku povahu lex specialis, nevyklučujú možnosť, v prípade, ak sa zistí, že ustanovenia lex specialis nemožno na daný prípad uplatniť, domáhať sa ochrany vlastníckeho práva podľa Občianskeho zákonníka (žalobou na určenie vlastníctva, žalobou na vydanie veci a prípadne inou). Dovolací súd ani v danom prípade nemal dôvod odkloniť sa od doterajšej rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR. Treba poukázať na to, že najvyšší súd svoju judikatúru v tejto otázke zjednotil ešte predtým, ako Európsky súd pre ľudské práva dňa 25.11.2014 rozhodol vo veciach Mráz a ďalší proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 44019/11) a Borovská a Forrai proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 48554/10).

42. V tomto smere s rovnakým právnym záverom vyšli aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo

448/2013, 2 MCdo 4/2014, 3 Cdo 267/2013, 5 Cdo 511/2015 a rovnako tiež rozhodnutie 1 Cdo 68/2019, ktoré prešlo aj testom ústavnosti, kedy bola ústavná sťažnosť sťažovateľa v predmetnej veci odmietnutá. Vzhľadom na uvedené dovolacia námietka žalovaného - odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe v otázke riešenia konkurencie vlastníckej žaloby a reštitúcie je nedôvodná s poukazom na zistený skutkový a právny stav v prejednávanej veci, keď bolo konštatované, že nedošlo k odňatiu pozemkov a teda k prechodu resp. prevodu pozemkov na štát, z tohto dôvodu bolo takejto žalobe na určenie správne vyhovené a postup oboch súdov bol súladný s rozhodovacou praxou najvyššieho súdu.

43. § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dopadá na situáciu, v ktorej určitá právna otázka ešte nebola dovolacím súdom riešená (preto ani nedošlo k ustáleniu jeho rozhodovacej praxe). Uvedený dôvod prípustnosti dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu predpokladá, že danú právnu otázku dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu preto daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Na rozdiel od predošlej právnej úpravy v zmysle Občianskeho súdneho poriadku, keď výlučne odvolací súd mohol vysloviť, že je v jeho rozhodnutí riešená otázka zásadného právneho významu, na ktorú samostatným výrokom pripustil dovolanie a dovolací súd nemal oprávnenie skúmať, či skutočne ide o otázku zásadného právneho významu, ale bol oprávnený preskúmať takéto rozhodnutie odvolacieho súdu iba v rámci prípustnej otázky, súčasná právna úprava dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom, či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená, a z tohto pohľadu rozhodnúť o prípustnosti dovolania. Dovolací súd o tom, že dovolanie je z tohto dôvodu prípustné, nevydáva osobitné rozhodnutie, ale sám si posúdi túto otázku ako predbežnú a v prípade, že dospeje ku kladnému záveru, ide o prípustné dovolanie a dovolací súd bez ďalšieho preskúma napadnuté rozhodnutie a meritórne o ňom rozhodne. V konkrétnom prípade musí dovolateľ relevantne odôvodniť, že dovolanie je prípustné, pretože zásadná právna otázka nebola dovolacím súdom dosiaľ riešená, pričom dôvodom dovolania potom môže byť len otázka právneho posúdenia a spochybnenie jej vyriešenia zo strany odvolacieho súdu a ako aj odôvodnenie právneho záveru, ktorý zastáva dovolateľ. Otázkou relevantnou v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je právna otázka, ktorá ešte nebola riešená dovolacími senátmi najvyššieho súdu, takže vo vzťahu k nej sa ani nemohla ustáliť rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Ak procesná strana vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, musí: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená.

44. Vo vzťahu k tomuto dovolaciemu dôvodu žalovaný poukazoval na to, že žalobcovia sa svojho vlastníckeho práva mali domáhať v rámci reštitučných zákonov a to postupom podľa zákona č. 229/1991 Zb., resp. zákona č. 503/2003 Z.z. Právnu otázkou neriešenou v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu je definícia pojmov prechod na štát a odňatie bez náhrady podľa reštitučného zákonodarstva. Poukázal aj na znenie ustanovení § 6 ods. 1 písm. e) zákona č. 229/1991 Zb. ako aj na § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 503/2003 Z.z. Podľa názoru odvolacieho súdu v posudzovanej veci nedošlo k odňatiu vlastníckeho práva, nakoľko v zmysle § 9 ods. 2 zákona č. 2/1958 Zb. zostalo vlastnícke právo urbaniálnych spoluvlastníkov zachované.

45. Žalovaný nesúhlasil s uvedeným názorom odvolacieho súdu, pričom výklad pojmu „odňatie“ tak ako bol podaný odvolacím súdom nezodpovedá účelu a ani gramatickému a systematickému výkladu reštitučných predpisov. Návrh dovolateľa na riešenie právnej otázky je že pod pojmom odňatie je potrebné rozumieť akýkoľvek právny ale aj faktický postup štátnych orgánov, ktorým navonok došlo k zmenám v zápisoch vlastníckych práv v pozemkovej knihe alebo katastri nehnuteľností s tým, že namiesto pôvodného vlastníka bol ako vlastník zapísaný štát alebo iná právnická osoba. Nie je rozhodujúce, keď k zmenám v zápisoch vlastníckych práv došlo v súlade s vtedy platnou právnou úpravou.

45.1. Pod pojem odňatie je potrebné zahrnúť aj akýkoľvek iný (aj faktický) postup štátnych orgánov, ktorého následkom je taký stav, kedy oprávnená osoba v zmysle reštitučných predpisov nemôže svoje nehnuteľnosti užívať a ani s nimi ako vlastník nakladať.

45.2. S výkladom pojmu odňatie úzko súvisí aj pojem „prechod (nehnuteľnosti) na štát“, ktorého obsah nie je možný obmedziť výlučne na situácie, kedy na základe právneho aktu vydaného v súlade s vtedy platnou legislatívou došlo k zmene vlastníckeho práva. K prechodu nehnuteľností na štát v zmysle

reštitučnej legislatívy došlo vždy vtedy, keď boli nehnuteľnosti odňaté pôvodnému vlastníkovi tak, že ich nemohol ďalej užívať a ani s nimi disponovať.

46. V konaní nebolo sporné, že išlo o urbáriálne lesné pozemky, ktoré boli zapísané v pozemnoknižnej vložke č. X, XXX, XXX na právneho predchodcu žalobcov v podielovom spoluvlastníctve.

46.1. Pre objasnenie problematiky týchto pozemkov je nevyhnutné stručne poukázať a zohľadniť aj historické aspekty inštitútu tzv. urbárskych spoločenstiev a tzv. urbárskych pozemkov. V minulosti sa šľachtická pôda rozdeľovala na dva druhy, a to na pôdu pánsku (dominikál), ktorú obhospodaroval vo vlastnej réžii sám zemepán, a na pôdu urbársku (rustikál), ktorá síce patrila zemepánovi, ale bola prenechaná do užívania poddaným označovaným ako urbárnici, pretože povinnosti poddaných voči zemepánovi boli upravené v Urbáre. V roku 1767 bolo vydané nariadenie Márie Terézie s názvom „Milostivý urbár“, ktorým boli určené povinnosti poddaného voči zemepánovi v súvislosti s pôdou, ktorú poddaný užíval. Urbár bola kniha, v ktorej boli zapísaní poddaní pracujúci na poliach a lesoch zemepánov. Zásadná zmena v urbárskych pomeroch nastala v roku 1848, keď v dôsledku zrušenia poddanstva boli zrušené všetky povinnosti bývalých poddaných voči zemepánovi založené na Urbáre, takže poddaný sa z urbárskeho poddaného stal voči pozemkom v jeho užívaní ich faktickým vlastníkom, pričom potom, ako cisár František Jozef I vydal 2. marca 1853 tzv. Urbársky patent, ktorým bol úplne zrušený dovtedajší urbársky pomer voči zemepánovi, sa niekdajší urbárnici stali aj právnymi vlastníkmi poddanskej pôdy. Vlastníci bývalého urbárskeho majetku tento „spravovali“ ako spoločný majetok [napr. v záujme zachovania 10 - jednotného hospodárenia a spravovania lesov bol vydaný zákonný článok XXXI/1879 (lesný zákon), pričom napr. už podľa zákonného článku LIII z roku 1871 lesy bývalých urbarialistov mali byť „spravované“ (nie vlastnené) ako spoločné lesy a hospodárenie s nimi sa malo vykonávať pod dozorom administratívnych vrchností]. Problematiku spravovania spoločných lesov upravoval zákonný článok XIX/1898 o štátnom spravovaní obecných a niektorých iných lesov a holín, ďalej o upravení hospodárskej správy spoločne užívaných lesov a holín, ktoré sú nedielnym vlastníctvom komposesorátov a bývalých urbarialistov (ďalej len „zákonný článok XIX/1898“), a problematika spravovania spoločných pasienkov bola upravená zákonným článkom X/1913 o nedielných spoločných pasienkoch (ďalej len „zákonný článok X/1913“). Na základe uvedeného vznikali združovaním vlastníkov niekdajších urbárskych pozemkov urbárske spoločenstvá (lesné, pasienkové), ktorých základnými znakmi bolo nedielne spoluvlastníctvo, t. j. nemožnosť vyčlenenia reálnej parcely zo spoločne „spravovaného“ majetku, rozhodovanie v zhromaždení spoluvlastníkov tohto spoločného majetku, a to hlasovaním podľa princípu väčšiny hlasov vlastníkov počítanej podľa veľkosti spoluvlastníckych podielov. Pozemkové spoločenstvá (urbáre) spravujúce pasienkové pozemky podľa zákonného článku X/1913 boli zrušené zákonom Slovenskej národnej rady č. 81/1949 Sb. n. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárnikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov, pričom vlastnícke právo k týmto pozemkom prešlo ex lege z členov týchto pozemkových spoločenstiev na jednotné roľnícke družstvá (ďalej len „družstvo“), ktoré boli zriadené zákonom č. 69/1949 Sb. o jednotných roľníckych družstvách (ďalej len „zákon č. 69/1949 Sb.“) a členovia (spoluvlastníci) pasienkových urbárov sa tak stali iba členmi družstiev. Po zrušení zákona č. 69/1949 Sb., a to zákonom č. 49/1959 Zb. o jednotných roľníckych družstvách (ďalej len „zákon č. 49/1959 Zb.“), došlo ex lege k obnove individuálneho vlastníctva niekdajších urbárnikov (alebo ich právnych nástupcov) k pozemkom združeným v družstve, ktoré ich iba obhospodarovalo. Podľa § 24 ods. 1 zákona č. 49/1959 Zb. vlastníctvo k pozemkom združeným k spoločnému družstevnému hospodáreniu zostáva zachované.

46.2. Urbárske spoločenstvá „spravujúce“ spoločné lesné pozemky boli zrušené zákonom č. 2/1958 Sb., pričom tieto spoločné lesné pozemky boli odovzdané do obhospodarovania krajským správam lesov, alebo ak ich výmera nepresahovala 50 ha, mohli byť odovzdané do obhospodarovania aj družstvám. V prípade, že súčasťou lesa boli aj pasienky, tieto boli odovzdané do obhospodarovania družstva, alebo ak toto nebolo v obci zriadené, tak boli odovzdané do obhospodarovania užívateľom spoločných pasienkov (§ 3 ods. 1 zákona č. 2/1958 Sb.). Subjekt, ktorému bol takto do obhospodarovania odovzdaný les alebo pasienok, ktorý bol súčasťou lesa, zákonodarca označoval pojmom „obhospodarovateľ“, nie vlastník. Vlastnícke právo k obhospodarovateľom obhospodarovaným pozemkom ostalo zachované individuálnym vlastníkom, t. j. pôvodným členom urbárskych lesných spoločenstiev. Podľa § 9 zákona č. 2/1958 Sb. odovzdanie spoločných lesov do obhospodarovania sa nedotýka doterajších vlastníckych pomerov spoločných lesov. Členovia zrušených útvarov ostávajú spoluvlastníkmi spoločných lesov v

pomere podľa svojich podielov. Pokiaľ spoločné lesy vlastnil zrušený útvar, prechádza vlastníctvo na členov zrušeného útvaru podľa zásad vyslovených v predchádzajúcom odseku. Ak sa veľkosť podielov jednotlivých členov nedá zistiť, platí, že sú spoluvlastníkmi každý rovnakým dielom.

47. Dovolací súd uvádza, že rozsudok krajského súdu vychádza zo správneho právneho posúdenia veci, ktoré je uvedené v bode 8.1. a 9.1.1. odôvodnenia.

48. Podľa § 1 zákona č. 2/1958 Sb. SNR Slovenskej národnej rady z 11. marca 1958 o úprave pomerov a obhospodarovaní spoločne užívaných lesov bývalých urbarialistov, komposesorátov a podobných útvarov, aby sa zabezpečilo lepšie hospodárenie v lesoch, rozvoj lesnej výroby a plnenie zvýšených úloh nášho hospodárstva jednotným a plánovitým využitím pokrokových metód, techniky a ekonomiky v lesnom hospodárení,

a) zrušujú sa útvary bývalých urbarialistov, komposesoráty a podobné spoločenstevné útvary, ktoré spoločne užívajú lesy, ďalej spoločenstevné útvary vytvorené získaním lesa podľa zákonov o pozemkových reformách,

b) lesy spoločne užívané (ďalej len "spoločné lesy") zrušenými útvarmi sa odovzdávajú do obhospodarovania krajským správam lesov, prípadne jednotným roľníckym družstvám (ďalej len "obhospodarovateľ").

49. Podľa § 4 ods. 1 predmetného zákona obhospodarovateľ je oprávnený spoločný les užívať ako vlastník, najmä má právo na výnos obhospodarovanej nehnuteľnosti, môže meniť jej podstatu a uskutočňovať na nej stavby; nemôže však nehnuteľnosť zaťažiť ani scudziť.

50. Podľa § 9 ods. 1 predmetného zákona odovzdanie spoločných lesov do obhospodarovania nedotýka sa doterajších vlastníckych pomerov spoločných lesov. Členovia zrušených útvarov ostávajú spoluvlastníkmi spoločných lesov v pomere podľa svojich podielov.

51. Podľa § 12 predmetného zákona súd na návrh obhospodarovateľa poznamená obhospodarovanie podľa tohto zákona v pozemkových knihách a vymaže prípadnú poznámku zapísanú podľa § 49 zák. čl. XIX/1898.

52. Podľa § 37 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách

(1) Spoluvlastníckymi podielmi, ktoré sa majú vydať podľa osobitného predpisu (§ 6 ods. 1 písm. d) zák. č. 229/1991 Zb.) alebo ku ktorým zaniká užívacie právo (§ 22 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb.), sa rozumejú aj užívacie podiely alebo iné práva na spoločných nehnuteľnostiach, na ktoré sa vzťahovali predpisy o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov (zákon SNR č. 81/1949 Zb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov. Ak nemožno výšku pôvodných podielov určiť, považujú sa ich podiely za rovnaké. Nie je prekážkou vydania pozemku, ak je zastavaný stavbou vo vlastníctve oprávnenej osoby; v týchto prípadoch na poskytnutie náhrady platia všeobecné predpisy.

(2) Na uplatňovanie nároku na vydanie nehnuteľnosti a nárokov vyplývajúcich zo spoluvlastníctva v pozemkových úpravách určia oprávnené osoby (spoluvlastníci) spoločného zástupcu (spoločných zástupcov) a spôsob jeho konania; na to je potrebný súhlas majiteľov väčšiny podielov.

(3) Pozemky zo spoločných lesných nehnuteľností, ktoré prešli do obhospodarovania podľa osobitného predpisu (zákon č. 2/1958 Sb.) a ktoré sa majú vydať (§ 6 ods. 1 písm. e) zákona č. 229/1991 Zb.), vrátane pasienkov zo spoločného lesa, sa vydávajú postupom podľa predpisov o zániku niektorých užívacích práv (§ 22 a § 22a zákona č. 229/1991 Zb.).

53. Právne posúdenie veci tak ako to navrhuje žalovaný v danej prejednávanej veci neprichádza do úvahy. Bolo preukázané, že postupom podľa zákona č. 2/1958 Sb. došlo k odovzdaniu (nie k odňatiu)

lesných pozemkov, tak ako tieto boli špecifikované v odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu v zmysle zákona č. 2/1958 Sb. do správy na základe tam uvedenej hospodárskej zmluvy č. P-2261/A988 žalovanému. Je potrebné poukázať na znenie zákona č. 2/1958 Sb., ktorý sledoval predovšetkým cieľ, aby sa lepšie zabezpečilo hospodárenie v lesoch, rozvoj lesnej výroby a plnenie zvýšených úloh hospodárstva v čase nadobudnutia účinnosti tohto zákona, t. j. v roku 1958. Ustanovením § 1 sa zrušili útvary bývalých urbarialistov, komposesoráty a podobné spoločenstvá a útvary a spoločné lesy sa odovzdali do obhospodarovania krajskej správe lesov (§ 2 tohto zákona).

54. Ustanovením § 9 ods. 1 tohto zákona sa však zachovalo vlastnícke právo členov zrušených útvarov, pričom výslovne toto ustanovenie uvádza, že „členovia zrušených útvarov ostávajú spoluvlastníkmi spoločných lesov v pomere podľa svojich podielov“. Podľa tohto zákona bol obhospodarovateľ oprávnený spoločný les užívať ako vlastník, no nemohol ho zaťažiť ani scudziť. Teda vlastníctvo pri lesoch neprešlo na lesnú štátnu správu, ani na lesné štátne organizácie, lesy ostali v rukách vo vlastníctve pôvodných vlastníkov, urbarialistov, na rozdiel od pasienkov. Týmto zákonom nezaniklo vlastnícke právo, nebolo treba reštituovania, urbarialisti nemuseli žiadať o obnovu vlastníctva, iba o vydanie lesa (Pozemkové právo, Milan Štefanovič, str. 135, vydavateľstvo Manz Bratislava, 1997). Keďže nedošlo k odňatiu vlastníckeho práva vo vzťahu k pôvodnému vlastníkovi nehnuteľnosti (právnemu predchodcovi žalobcov) a teda ani prechodu vlastníctva uvedených pozemkov na štát, nemohli sa právni nástupcovia pôvodného spoluvlastníka domáhať navrátenia vlastníctva podľa reštitučných zákonov (zákon č. 229/1991 Zb. a zákon č. 503/2003 Z.z.). Dovolací súd konštatuje a nerozporuje skutočnosť tvrdenu žalovaným, že zákon č. 229/1991 Zb. v § 6 ods. 1 písm. e) obsahuje reštitučný titul podľa ktorého oprávneným osobám sa vydajú nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku odňatia bez náhrady postupom podľa zákona SNR č. 2/1958 Zb. SNR o úprave pomerov a obhospodarovaní spoločne užívaných lesov bývalých urbarialistov, komposesorátov a podobných útvarov. V zákone č. 503/2003 Z.z. tento reštitučný titul už uvedený nie je. V danej prejednávanej veci, však zo strany súdov bolo konštatované, že nedošlo k odňatiu pozemkov bez náhrady, nedošlo k prechodu vlastníctva pozemkov na štát a teda k zmene vlastníctva na štát, preto nebolo možné použiť reštitučné predpisy. Výklad aplikácie právnych noriem na daný prejednávany prípad, ktoré použili oba sudy v predmetnej veci, keď konštatovali, že spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach špecifikovaný výrokovou časťou rozhodnutia súdu prvej inštancie patrí do dedičstva po poručiťovi C. M. aj dovolací súd považuje za správny. Dovolací súd napokon uvádza, že pokiaľ by došlo k prechodu pozemkov na štát a teda k zmene vlastníctva formou odňatia, tak by nepochybne bol na mieste postup podľa reštitučných predpisov. Vzhľadom k tomu, že sudy z vykonaného dokazovania vyvodili že, vlastníctvo k pozemkom nebolo odňaté, zo zápisu z pozemkovej knihy vyplynulo, že došlo k výmazu poznámky zapísanej podľa § 49 zák. č. XIX/1898 a titulom pre zápis vlastníckeho práva pre žalovaného bola hospodárska zmluva, na základe ktorej prešli pozemky k 1.1.1988 do jeho správy, nie do vlastníctva, vyslovený právny záver zo strany súdov je správny aj s ohľadom na cieľ reštitučných predpisov a to prinavrátenie vlastníctva pozemkov a zmiernenie majetkových krívd ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1991.

55. Dovolací súd takéto právne posúdenie veci odvolacím súdom považuje za správne, preto Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd dovolanie s poukazom na § 448 CSP zamietol.

56. Žalobcovia 1) a 2) boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešní (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol im nárok na náhradu trov dovolacieho konania, o ktorom dovolací súd rozhodol podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

57. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.